

11.6.2013

Dnrot 4072/4/11 ja 785/4/12

Ratkaisija: Apulaisoikeusasiamies Maija Sakslin

Esittelijä: Esittelijäneuvos Tapio Rätty

LASTENSUOJELULAIN TARKOITTAMAN ASiantuntijaryhmän Tiedonsaantioikeus

1
KANTELU

Kantelija arvosteli lastensuojelun työntekijöitä myös sen johdosta, että hänen ja hänen lastaan koskevia asioita oli käsitelty moniammatillisessa asiantuntijaryhmässä ilman hänen suostumustaan.

3
RATKAISU

3.3
Lastensuojelun asiantuntijaryhmä

Kantelija on kirjoituksessaan arvostellut hänen ja hänen lapsensa asian käsittelyä lastensuojelun asiantuntijaryhmässä. Kantelija on kirjoituksessaan arvostellut sitä, ettei hänen suostumustaan asian käsittelemiseksi asiantuntijaryhmässä erikseen pyydetty. Kantelijan mukaan anonyymi käsittely olisi ollut riittävää. Kantelija on myös arvostellut asiantuntijaryhmän esittämien kannanottojen kirjaamista asiakasasiakirjoihin.

Sosiaalihuollon perusturvan antamien selvitysten mukaan kantelijalta ei ole kysytty suostumusta eikä hän ole ollut tietoinen asiansa käsittelystä asiantuntijaryhmässä. Palvelujohtajan selvityksen mukaan asiassa on toimittu virheellisesti. Hänen mukaansa asiasta olisi pitänyt myös ilmoittaa kantelijalle etukäteen.

Arvioin asiaa seuraavasti.

Lastensuojelulain 14 §:n mukaan kunnan tai useamman kunnan yhdessä tulee asettaa sosiaali- ja terveydenhuollon edustajista, lapsen kasvun ja kehityksen asiantuntijoista sekä muista lastensuojelutyössä tarvittavista asiantuntijoista koostuva lastensuojelun asiantuntijaryhmä. Lastensuojelun asiantuntijaryhmän tehtävä on avustaa sosiaalityöntekijää lapsen huostaanottoa sekä sijaishuoltoa koskevien asioiden valmistelussa ja muussa lastensuojelun toteuttamisessa.

Säännöksen mukaan asiantuntijaryhmä voi antaa lausuntoja lastensuojelutoimenpiteitä koskevan päätöksenteon tueksi.

Lastensuojelulaissa ei ole erikseen säädetty asiantuntijatyöryhmän tiedonsaantioikeudesta. Lastensuojelulain mainitusta säännöksestä ilmenee kuitenkin, että kysymys on sellaisesta asiantuntijoista koostuvasta moniammatillisesta ryhmästä, jonka asettamiseen kunnalla on laista ilmenevä velvollisuus.

Lastensuojelulaissa eikä muussakaan lainsäädännössä ole erikseen säädetty sitä, millä tavoin asiantuntijaryhmän tulisi työskennellä. Asiantuntijaryhmä voi käsitellä asiaa anonyymisti tai sille annettujen asiakasasiakirjojen ja saamansa suullisen tai kirjallisen esittelyn pohjalta. Käsitteilytapa riippuu sosiaalityöntekijän harkinnasta sekä siitä, millä tavoin asiantuntijaryhmä on työtavoistaan erikseen päättänyt. Laissa ei ole myöskään säännöksiä siitä, millä tavoin asiantuntijaryhmän kokoukset tulisi dokumentoida tai miten ja mihin sen antamat suositukset kirjataan.

Asiantuntijaryhmän tarkoituksena on lastensuojelulain mukaan avustaa sosiaalityöntekijää lapsen huostaanottoa sekä sijaishuoltoa koskevien asioiden valmistelusta. Asiantuntijaryhmän tehtäviin kuuluu myös olla sosiaalityöntekijän apuna arvioitaessa sitä, millä tavoin muita lastensuojelulain tarkoittamia palvelu- ja tukitoimia perheelle voitaisiin järjestää.

Kuten edellä olen todennut, päätös asiantuntijaryhmän asiantuntemuksen käyttämisestä on asiaa valmistelevalle tai päätöksentekoon oikeutetulle viranhaltijalla. Sosiaalityöntekijällä ei siis ole velvollisuutta käyttää asiantuntijaryhmää. Kuten olen edellä todennut, asiantuntijaryhmälle ei ole nimenomaisesti säädetty oikeutta saada työskentelynsä avuksi salassa pidettäviä asiakasta koskevia tietoja. Joissain tapauksissa asiantuntijaryhmän työskentely voi kuitenkin edellyttää sitä, että asiantuntijaryhmä saa perhettä ja lasta koskevat nimenomaiset tiedot ilman anonymisointia.

Julkisuuslain 26 §:n 3 momentin mukaan viranomaisen voi antaa salassa pidettävästä asiakirjasta tiedon antamansa virka-aputehtävän suorittamiseksi sekä toimeksiannostaan tai muutoin lukuunsa suoritettavaa tehtävää varten, jos se on välttämätöntä tehtävän suorittamiseksi. Näkemykseni mukaan lastensuojelulain 14 §:n 2 momentin tarkoittama lastensuojelun asiantuntijaryhmä toimii julkisuuslain 26 §:n 3 momentin tarkoittamin tavoin viranomaisen lukuun. Tämä merkitsee tällöin sitä, että lastensuojelun asiantuntijaryhmälle voidaan luovuttaa salassa pidettäviä asiakastietoja sosiaalityöntekijän harkinnan mukaan. Tätä harkintaoikeutta rajoittaa kuitenkin se, että tietoja voidaan luovuttaa vain välttämättömissä määrin.

Pidän kuitenkin asianmukaisena ja hyvänä menettelynä sitä, että lastensuojelun asiakkaana olevalla perheelle ilmoitetaan, että heidän asiaansa käsitellään lastensuojelun asiantuntijaryhmässä.

Korostan, että mikäli asiantuntijaryhmän kannanotot tai lausunnot vaikuttavat lapsen tai hänen perheensä asemaan tai tehtäviin päätöksiin, asiantuntijaryhmän kannanotot on kirjattava lasta ja perhettä koskeviin asiakirjoihin. Lastensuojelulain 33 §:ään on erikseen säädetty asioiden kirjaamisvelvoitteesta. Säännöksen mukaan lastensuojelun työntekijöiden tulee merkitä lasta tai nuorta koskeviin asiakasasiakirjoihin lastensuojelulain 26 §:n 1 momentissa tarkoitettu vireille tulosta lähtien kaikki lapsen tai nuoren tarvitsemien lastensuojelutoimenpiteiden järjestämiseen vaikuttavat tiedot sekä toimenpiteiden suunnittelun, toteuttamisen ja seurannan kannalta tarpeelliset tiedot.

Totean vielä selvyyden vuoksi, että sosiaalihuollon asiakkaalla on oikeus saada tieto siitä, kuka tai ketkä ovat osallistuneet hänen asiansa käsittelyyn. - - -

- - -